

Література:

1. Скребнев Ю. М. Основы стилистики английского языка : учебник для вузов / Ю. М. Скребнев. – 2-е изд., испр. – М. : Астрель, 2000. – 224 с.
2. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация : учеб. пособ. / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово, 2000. – 262 с.
3. Modiano 2005: Modiano, M. Cultural studies, foreign language teaching and language practices and the non-native speaker practitioner [Text] / M. Modiano // In Enric Llurda (ed.), Non-native Language Teachers : Perceptions, Challenges, and Contributions to the Profession – Boston, MA : Springer, 2005. – P. 25–43.
4. Phillipson R. English-Only Europe? Challenging Language Policy / R. Phillipson. – London and New York : Routledge, 2003. – 250 p.
5. Slobin D. From «Thought and Language» to «Thinking for Speaking» / D. Slobin // J. J. Gumperz and S. Levinson (Eds.), Rethinking linguistic relativity. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – P. 70–96. http://works.bepress.com/cgi/sw_user_setup.cgi

УДК 811.112.2 : 81'276.3

О. В. Поздняков,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

ШЛЯХИ УТВОРЕННЯ НІМЕЦЬКИХ МОЛОДІЖНИХ СЛЕНГІЗМІВ: СИСТЕМО-КВАНТИТАТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті проаналізовано шляхи утворення німецьких молодіжних сленгізмів, зафіксованих у спеціалізованих лексикографічних джерелах. Автор вивчає специфіку процесів словотвору, зміни значення і запозичення. Головну роль в утворенні лексики адолесцентів відіграє словотвір. Виявлено продуктивність композитоутворення, афіксації та напівафіксації. Теорні основи більшості таких сленгізмів є семантично зміненими. Для семантичної деривації характерне домінування метафоризації. Субкультурна орієнтованість досліджуваного вокабуляру зумовлює продуктивність запозичення з англійської мови. Запозичені слова є, як правило, морфологічно асимільованими. Ключовими екстралінгвальними детермінантами номінативних процесів у сленговій лексиці визначено потреби демонстрації креативності, вираження суб'єктивної оцінки, виокремлення з-поміж інших вікових, соціальних, професійних груп.

Ключові слова: молодіжний сленг, адолесценти, словотвір, семантична деривація, запозичення, позамова детермінованість.

ПУТИ ОБРАЗОВАНИЯ НЕМЕЦКИХ МОЛОДЕЖНЫХ СЛЕНГИЗМОВ: СИСТЕМО-КВАНТИТАТИВНИЙ АНАЛІЗ

В статті проаналізовані шляхи утворення німецьких молодіжних сленгізмів, зафіксованих в спеціалізованих лексикографічних джерелах. Автор вивчає специфіку процесів словотвору, зміни значення і запозичення. Головну роль в утворенні лексики адолесцентів відіграє словотвір. Виявлено продуктивність композитоутворення, афіксації та напівафіксації. Теорні основи більшості таких сленгізмів є семантично зміненими. Для семантичної деривації характерно домінування метафоризації. Субкультурна орієнтованість досліджуваного вокабуляру визначає продуктивність запозичення з англійської мови. Запозичені слова є, як правило, морфологічно асимільованими. Ключовими екстралінгвальними детермінантами номінативних процесів у сленговій лексиці визначено потреби демонстрації креативності, вираження суб'єктивної оцінки, виокремлення серед інших вікових, соціальних, професійних груп.

Ключевые слова: молодежный сленг, адолесценты, словообразование, семантическая деривация, заимствование, внеязыковая детерминированность.

WAYS OF FORMING GERMAN YOUTH SLANGISMS: SYSTEM-QUANTITATIVE ANALYSIS

The article analyses the ways of forming German youth slangisms registered in specialized lexicographical sources. The author studies the peculiarities of the processes of word-building, semantic derivation and borrowing from other languages. It has been found out, that young people use slang vocabulary the most actively during a stage of their development known as adolescence. Word-building plays a main role in forming adolescents' vocabulary. The most productive types of word-building are compounding, affixation and semi-affixation. A large number of slangisms are determinative compounds. We consider the need for identification as the main reason for using specific affixes in enriching youth vocabulary. Lexical units formed by means of suffixation and semi-suffixation express a subjective assessment of subjects of designation. Metaphorization occupies a dominating place in the process of semantic derivation. Metaphor and metonymy show the connection between youth slang and standard German. English language is the main source for borrowing words into adolescents' vocabulary. As a rule, loanwords are morphologically modified. There is a tendency to making new slangisms by means of compounding German and English stems. The author defines the following key extralingual determinants of nominative processes in slang vocabulary: need for creativity, expressing subjective assessment, identification among other age, social, professional groups.

Key words: youth slang, adolescents, word-building, semantic derivation, loanwords, extralingual determinancy.

Постановка проблеми. Молодіжний сленг служить одним з важливих джерел збагачення лексичного складу німецької мови на сучасному етапі. Творцями та активними користувачами сленгу є молоді комуніканти, які перебувають в адолесцентній фазі розвитку. Для останньої, за С. Аугенштайн, ключовим вважається не лише інтенсивна зацікавленість власним тілом, але й формуванням власного «Я» [7, с. 26]. Комунікативна цінність сленгізмів детермінована незвичністю їх форми, експресивним забарвленням, демонстрацією суб'єктивного (часто іронічного) ставлення до об'єкту номінації. Завдяки зазначеним особливостям одиниці молодіжного вокабуляру все активніше використовуються в електронних та друкованих видах засобів масової інформації, проникають на рівень побутового спілкування представників інших соціальних, вікових, професійних груп, відбувається фіксація сленгізмів у спеціалізованих і стандартизованих лексикографічних джерелах. Така популяризація мовного субкоду адолесцентів визначає **актуальність** здійсненого дослідження.

Оскільки вокабуляр адолесцентів є однією з субсистем німецької мови, для його збагачення притаманно, відповідно, використання трьох основних шляхів утворення лексичних одиниць німецької мови – словотвору, зміни значення (семантичної деривації) і запозичення з інших мов [5, с. 41].

До завдань пропонованого дослідження належать: вивчення шляхів утворення німецьких молодіжних сленгізмів та їх специфіки; формування оптимального підходу до дослідження номінативних процесів вокабуляру адолесцентів; системно-квантитативний аналіз процесів словотвору, семантичної деривації, запозичення та встановлення позамовних детермінант їх продуктивності.

Огляд наукових публікацій вказує на активізацію в останні десятиріччя досліджень шляхів утворення сленгізмів у сучасній германістиці. У різний період формування молодіжної лексики були предметом вивчення Г. Генне [11], А. Ласт [12], Я. К. Анроутсопулоса [6], П. Шлобінські [13], К. Верлі [14], Г. Еманна [9], Н.Д. Матагиркіної [1], М. Хуна [8]. У проаналізованих працях перелічені вище лінгвісти зосереджували увагу або на певному з шляхів утворення сленгізмів (словотворі, семантичній деривації чи запозиченні відповідно), або ж давали узагальнену описову характеристику номінативних процесів у молодіжному вокабулярі. **Новизна** нашого дослідження полягає у системно-квантитативному аналізі однієї з підсистем німецького молодіжного сленгу – його лексикографічно зафіксованої частини.

Матеріалом дослідження є 1978 одиниць трьох частин мови (іменники, дієслова та прикметники), відібрані в результаті суцільної вибірки із спеціалізованих словників німецького молодіжного сленгу (загалом 5 джерел, з них 4 одномовні та одне – двомовне).

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі проаналізованих класифікацій видів словотвору німецької мови [10, с. 50; 2, с. 99–100; 5, с. 61] для вичерпного опису цього шляху утворення лексики адолесцентів у нашому дослідженні пропонуємо поділ виокремлених сленгізмів на симплекси (прості слова), результати словоскладання, експліцитної (афіксації та напівафіксації) й імпліцитної (конверсії) деривації, абрєвіації та інших видів словотвору, що виникли на базі твірних основ молодіжних і літературних німецьких слів. На нашу думку, запропонований підхід до аналізу номінативних процесів досліджуваної лексики сприяє більш чіткому виокремленню та розмежуванню в її складі національного й запозиченого, а також кращому визначенню екстралінгвальних детермінант виникнення сленгізмів.

Встановлено, що словотвір є найпродуктивнішим шляхом утворення молодіжної лексики. Нами виявлено 1295 сленгізмів, які виникли цим способом (65,47% проаналізованого матеріалу).

Результати здійсненого дослідження свідчать про незначну кількість сленгізмів-симплексів (41 одиниця – 3,36% сленгізмів-результатів словотвору) (*wambo – riesig, groß*). Передумовою їх утворення вважаємо потребу адолесцентів у приховуванні справжнього змісту повідомлення (*imba – super*). Причинами незначної кількості лексикографічно зафіксованих простих слів вважаємо використання в молодіжному слензі семантично переосмислених твірних основ лексичних одиниць літературної німецької мови, а також вплив засобів масової інформації як чинника зниження індивідуальної креативності адолесцентів.

Значно продуктивнішим є словоскладання (503 одиниці – 38,65% сленгізмів-результатів словотвору) (*Butterkopf – Person mit fettigen Haaren; Gehirnprothese – Taschenrechner*). За структурно-семантичною класифікацією, значна частка виокремлених композитів є детермінативними, менше – зрощеннями. Велику кількість детермінативних композитів вважаємо наслідком використання їх для задоволення прагнення суб'єктивної оцінки (*Blechpickel – Piercing*).

Серед словотвірних способів утворення сленгізмів продуктивністю відзначається також деривація (659 одиниць – 50,89% сленгізмів-результатів словотвору) (*bekoffern – dumm anreden; knutig – süß, niedlich*).

При аналізі процесів експліцитної деривації у досліджуваному матеріалі пропонуємо поділ словотвірних афіксів на традиційні (зафіксовані в «Словнику словотвірних елементів німецької мови» М. Д. Степанової) [3] та нетрадиційні (відсутні у вказаній праці, проте їх можна вважати афіксами чи напіваафіксами завдяки наявності в них характерних для даних морфем ознак). Таку класифікацію вважаємо доцільною для чіткішої демонстрації дистинктивних ознак словотвору молодіжного сленгу в порівнянні з літературною німецькою мовою. Основними причинами використання адолесцентами в процесі словотвору нетрадиційних афіксів є, на нашу думку, прагнення виокремитися серед представників інших соціальних, вікових, професійних груп, а також протест проти стандарту (*peino – peinlich; Drinni – Stubenhocker*). Для префіксації та напівпрефіксації притаманне використання формантів із значенням підсилення (*hypergeil – sehr gut*). Вважаємо, що це детерміновано вразливістю молоді, схильністю до перебільшення. Лексичні одиниці, утворені шляхом суфіксації та напівсуфіксації, виражають іронічне ставлення до предмету найменування (*Komposti – alter Mensch; Blaumann – Polizist*).

Переважає частка виокремлених складних утворень містять у своїй морфологічній структурі формант *-er*, що приєднується до дієслівної основи як останнього компонента твірного словосполучення. Такі сленгізми виражають іронічне або зневажливе ставлення до предмету найменування (*Eierkneifer – sehr enge Männerunterwäsche*). Конверсія відзначається продуктивністю вербалізації (*prallen – sich langweilen*) та ад'єктивації (*bombe – hervorragend*), що вважаємо задоволенням прагнення експериментування з мовним матеріалом.

Основною детермінантою застосування в словотворчих процесах абрєвіації, контамінації та звуконаслідування (загалом 92 одиниці – 7,10% сленгізмів-результатів словотвору) є реалізація мовнокреативного потенціалу адолесцентів. Найпродуктивнішим видом скорочених слів є усичення та літерні скорочення (*KA – keine Ahnung; Emo – emotionaler Mensch*).

Характерною рисою словотвору в молодіжній лексиці є семантичні зміни мотивуючих основ (*Orallüftung – Rülpsen; eingelasert – tätowiert*). Адолесценти використовують загальноживані слова в нових, оригінальних значеннях як демонстрацію своєї творчості, а також вираження протесту, відмежування від інших членів суспільства.

У порівнянні із словотвором зміна значення стандартизованих лексем є менш продуктивним шляхом утворення сленгової лексики (254 одиниці – 12,84% проаналізованого матеріалу). Для аналізу процесів семантичної деривації нами обрано поширений у сучасній германістиці логічний принцип її класифікації (поділ на метафоричні та метонімічні перенесення найменування, розширення і звуження значення) [4, с. 39].

Невисока продуктивність процесів розширення та звуження значення (загалом 30 одиниць – 11,81% сленгізмів-семантичних дериватів) детермінована, на наш погляд, наданням адолесцентами переваги «грі» з семантикою перед простою зміною її обсягу (*Hauptling – Chef*). У свою чергу, метафора та метонімія реалізують можливість використання стандартизованих лексичних одиниць у новому значенні без допомоги словотвірних засобів, демонструючи взаємодію молодіжного сленгу з літературною німецькою мовою.

Найбільше семантичних дериватів у досліджуваній лексиці утворено шляхом метафоризації (214 одиниць – 84,25% результатів зміни значення). Аналіз лексикографічних джерел засвідчив, що в молодіжному слензі використовується обмежена кількість видів метафоричних перенесень найменування. Найчастіше вони відбуваються на основі подібності внутрішньої ознаки (*Hammer – Erfolg*), переходу від зовнішнього до внутрішнього (*löffeln – verstehen*) та від конкретного до абстрактного (*galaktisch – super, genial*). Незначною в процесі утворення сленгізмів є роль метонімії, найпоширенішим її видом є перенесення найменування з частини на ціле (*Hecke – Mann mit dichtem Bart*). Домінування метафори над метонімією визначається більшою придатністю першої для вираження суб'єктивного ставлення до предмету найменування.

Стрімке зростання ролі комп'ютерних технологій, глобалізація медійного середовища, популяризація англомовних субкультур спричиняють активне використання в процесі збагачення сленгового вокабуляру запозичень (429 одиниць – 21,69% проаналізованого матеріалу). Ці лексеми набувають значної комунікативної цінності для адолесцентів також

завдяки їх формальній незвичності. З огляду на домінування серед результатів зазначеного виду утворення молодіжних слів англіцизмів, найбільш зручним для опису сленгізмів-запозичень вважаємо їх поділ на нульові (запозичені слова, які в порівнянні з їх формою і значенням у мові-джерелі можуть бути як неасимільованими, так і називати семантичних чи морфологічних змін) та часткові замітники (композиції, що складаються з німецьких і запозичених основ) [14, с. 72].

У досліджуваному матеріалі переважна частка сленгізмів належить до нульових заміників (*froggy – verrückt, ausgelassen*) і значно менша – до часткових (*Weizenspoiler – Bierbauch*). Мовнокреативність адолесцентів репрезентується наявністю в складі нульових заміників псевдозапозичень – слів, які за морфологічною структурою нагадують англіцизми, але відсутні в літературній англійській мові (*Mobby – Lehrer*).

Для запозичень у молодіжній лексиці характерна асиміляція, переважно морфологічна (*flashen – boxen*). Орфографічна асиміляція експлікована написанням іменників з великої літери (*Wörkman – Person, die hart arbeitet*), адаптацією лексем до орфографічних норм німецької мови (*relaxt – entspannt*). Процес запозичення відзначається семантичними змінами твірних основ відносно їх значень у мові-джерелі (*flamen – beleidigen*).

Висновки дослідження та перспективи. У результаті здійсненого дослідження можна констатувати, що найбільш продуктивним способом утворення лексикографічно зафіксованих сленгізмів є словотвір на базі німецьких мотивуючих основ. Серед композитів домінують детермінативні. Специфіка дериваційних процесів полягає у використанні нетрадиційних словотвірних елементів, а також продуктивності афіксів із значенням підсилення. Словотвірні процеси супроводжуються семантичним варіюванням твірних основ, що, на нашу думку, детерміновано субсистемним статусом молодіжного сленгу. Специфіка процесів зміни значення в досліджуваній лексиці виражена у переважанні метафоричних перенесень найменування на основі подібності внутрішньої ознаки, переходу від зовнішнього до внутрішнього, а також від конкретного до абстрактного як демонстрації адолесцентами суб'єктивного ставлення до предмету номінації. Ключовим джерелом запозичень у молодіжному слензі є англійська мова. Для запозичень притаманним є домінування нульових заміників над частковими. У процесі входження до словникового запасу адолесцентів запозичення зазнають асиміляції, найчастіше – на морфологічному рівні. Аналіз шляхів утворення сленгізмів демонструє їх екстралінгвальну зумовленість. Важливими чинниками є прагнення виокремлення, вираження суб'єктивної оцінки, реалізації мовної креативності.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок вважаємо вивчення особливостей вживання досліджуваних лексем у комунікативній діяльності молоді на рівні субкультурних груп.

Література:

1. Мататыркіна Н. Д. Неологизмы немецкого молодежного сленга на рубеже XX-XXI веков. – дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Наталья Дмитриевна Мататыркіна. – М. : 2005. – 191 с.
2. Ольшанский И. Г. Лексикология. Современный немецкий язык / И. Г. Ольшанский, А. Е. Гусева. – М. : Академия, 2005. – 416 с.
3. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка [2-е изд., стереотип.] / А. Н. Зуев, И. Д. Молчанова, Р. З. Мурашов и др.; под рук. М. Д. Степановой. – М. : Русский язык, 2000. – 536 с.
4. Солодилова И. А. Лексикология немецкого языка : учеб. пособие для студентов III курса / И. А. Солодилова. – Оренбург : ГОУ ОГУ, 2004. – 114 с.
5. Степанова М. Д. Словообразование современного немецкого языка [2-е изд., испр.] / М. Д. Степанова; под ред. Т. В. Строевой. – М. : КомКнига, 2007. – 376 с.
6. Androtsopoulos J. K. Deutsche Jugendsprache. Untersuchungen zu ihren Strukturen und Funktionen / J. K. Androtsopoulos – Frankfurt am Main : Peter Lang, 1998. – 684 S.
7. Augenstein S. Funktionen von Jugendsprache / S. Augenstein. – Tübingen : Max Niemeyer, 1998. – 288 S.
8. Chun M. Jugendsprache in den Medien : Eine Jugendsprachliche Analyse von Jugendromanen, Hip-Hop-Texten und Kinofilmen [1. Aufl.] / M. Chun. – Saarbrücken : VDM Dr. Müller, 2007. – 352 S.
9. Ehmann H. Was geht! / H. Ehmann. Endgeil – Das voll korrekte Lexikon der Jugendsprache [1. Aufl.]. – München : C. H. Beck, 2005. – S. 7–14.
10. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache / W. Fleischer. – Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1969. – 326 S.
11. Henne H. Jugend und ihre Sprache : Darstellung, Materialien, Kritik / H. Henne. – Berlin; New York : de Gruyter, 1986. – 385 S.
12. Last A. «Heiße Dosen» und «Schlammziegen» – Ist das Jugendsprache? / A. Last // Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie. – Osnabrück, 1989. – № 41. – S. 35–68.
13. Schlobinski P. Jugendliche und «ihre» Sprache : Sprachregister, Jugendkulturen und Wertesysteme; empirische Studien / P. Schlobinski, H.-Ch. Heinz. – Opladen : Westdeutscher Verlag, 1998. – 236 S.
14. Wehrli Ch. Anglizismen in BRAVO. Eine empirische Untersuchung mit Schülern / Ch. Wehrli. – Zürich : Studentendruckerei, 2002. – 234 S.

Список лексикографічних джерел:

15. Михайлова Н. Молодежный язык Германии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.imwerden.de/pdf/deutsche_jugendsprache.pdf.
16. Niegel Ch. Hä?? Jugendsprache unplugged 2011 : Deutsch, Englisch, Spanisch, Französisch. – Berlin; München; Wien; Zürich u.a. : Langenscheidt, 2011. – 168 S.
17. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2008. Sammelband seit 2001. – Stuttgart : Klett, 2008. – 288 S.
18. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2014. – Stuttgart : Klett, 2013. – 144 S.
19. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2015. – Stuttgart : Klett, 2014. – 143 S.

УДК 378.1:811.111-057.4

О. Г. Пономаренко,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ЭФЕКТИВНЫЕ ФОРМЫ И СПОСОБЫ ВИВЧЕНИЯ ИНОЗЕМНОЙ МОВЫ В НЕМОВНОМУ ВУЗІ НА ТЕХНІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЯК ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Розглядаються питання необхідності використання ефективних форм і способів вивчення іноземної мови на всіх етапах розвитку особистості та формування професійної спрямованості у майбутніх спеціалістів. Система підготовки кваліфікованих спеціалістів зі знанням іноземної мови є головним завданням професійно-практичної освіти.

Ключові слова: іноземна мова, професія, форми, способи, структура, заклад освіти, особистість.